

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

ફોજદારી અપીલ નં.૧૩૬૯/૨૦૧૦

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પિંટો

સહી/-

=====

રિપોર્ટીંગ માટે મંજૂરી છે?	હા	

=====

ઝવેરીલાલ રામજીભાઈ ગાલા

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

=====

ઉપસ્થિતી:

અપીલકર્તા(ઓ) નં.૧ તરફે શ્રી ભૌમિક ધોલરિયા (૭૦૦૯)

પ્રતિવિવાદી/સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે એજીપી શ્રી તૃપેશ કથિરિયા

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પિન્ટો

તારીખ: ૦૮/૦૧/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ અપીલ અપીલકર્તા મૂળ આરોપી દ્વારા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૪ હેઠળ કરચના ભુજ સ્થિત વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ (એસીબી) દ્વારા સ્પે. કેસ (એસીબી) નં. ૫૦/૨૦૦૩ માં તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૦ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ દોષિત ઠેરવવાના ચુકાદા અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ (હવે પછી ટૂંકમાં "પીસી એક્ટ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૭, ૧૩(૧)(ડી) સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે દોષિત ઠેરવ્યા છે. અપીલકર્તાને પીસી એક્ટની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે ત્રણ વર્ષની સખત કેદ અને ૯,૦૦૦/- રૂપિયા દંડ અને દંડ ન ભરે તો ત્રણ મહિનાની સખત કેદ તથા પીસી એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ડી) સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે ત્રણ વર્ષની સખત કેદ અને ૯,૦૦૦/- રૂપિયા દંડ અને દંડ ન ભરે તો ત્રણ મહિનાની સખત કેદની સજા કરવામાં આવી છે.

૧.૧ અપીલકર્તાને સગવડ, સ્પષ્ટતા અને સંક્ષિપ્તતા ખાતર મૂળ કેસમાં તેઓ જે રીતે હતા તે મુજબ હવે પછી "આરોપી" તરીકે ઓળખવામાં આવશે.

૨. કેસના રેકૉર્ડમાંથી બહાર આવતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ આરોપી જીર્ણબી થર્મલ પાવર હાઉસ, પાંધરો, કચ્છ જિલ્લા ખાતે કામ કરતા જીર્ણબીના ચીફ એન્જિનિયર, ક્લાસ-૧ હતા અને એક લોકસેવક હતા. ફરિયાદી પ્રવીણભાઈ કેશવલાલ ચૌધરી પાસે જીર્ણબી થર્મલ પાવર હાઉસને પાણી પૂરું પાડવાનો કોન્ટ્રાક્ટ હતો અને આરોપી ફરિયાદીના બિલમાંથી ૨૦% થી ૪૦% સુધીની રકમ કાપી લેતા હતા. ફરિયાદીએ અવારનવાર આરોપીની મુલાકાત લીધી હતી અને બિલમાંથી રકમ નહીં કાપવા વિનંતી કરી હતી અને આરોપી તેમ કરવાનું ચાલુ રાખતા ફરિયાદીએ મહેસાણાની સિવિલ કોર્ટમાં દીવાની દાવો દાખલ કર્યો હતો અને પોતાની તરફેણમાં મનાઈ હુકમ મેળવ્યો હતો પરંતુ આરોપીએ બિલની રકમમાંથી ૪૦% કાપવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. ફરિયાદીએ આરોપી સાથે રૂબરૂ મુલાકાત લીધી હતી તેમજ ટેલિફોન પર અનંત અસંખ્ય વખત આરોપીનો સંપર્ક કર્યો હતો અને આરોપીને કપાત નહીં કરવા વિનંતી કરી હતી અને આરોપીએ બિલમાંથી રકમ કાપવાનું ટાળવા માટે ગેરકાયદેસર સંતોષરૂપે ૧,૦૦,૦૦૦/- રૂપિયાની રકમની માંગણી કરી હતી. ૨૯.૦૧.૨૦૦૩ ના

રોજ ફરિયાદીએ એસ.ટી.ડી. ફોન બૂથ પરથી આરોપીને ફોન કર્યો હતો અને આરોપીને જણાવ્યું હતું કે તેઓ ૧,૦૦,૦૦૦/- રૂપિયાની રકમની વ્યવસ્થા કરી શક્યા નથી અને આરોપીએ તેમને ૩૧.૦૧.૨૦૦૩ ના રોજ રાત્રે ૦૯.૦૦ થી ૧૦.૦૦ વાગ્યાની વચ્ચે પાંધરો સ્થિત તેમના નિવાસ્થાને જે કંઈ વ્યવસ્થા થઈ હોય તે ચૂકવી દેવા જણાવ્યું હતું. ફરિયાદીએ તેમને જણાવ્યું કે ૨૦,૦૦૦/- રૂપિયાની રકમની વ્યવસ્થા થઈ ગઈ છે અને આરોપી રકમ સ્વીકારવા માટે સંમત થયા હતા. ફરિયાદી ગેરકાયદેસર સંતોષની રકમ ચૂકવવા માંગતા ન હોવાથી ૨૯.૦૧.૨૦૦૩ ના રોજ એસીબી પોલીસ સ્ટેશન, અમદાવાદ ગયા હતા અને ફરિયાદીની ફિયાદ નોંધવામાં આવી હતી.

૨.૨ ૩૧.૦૧.૨૦૦૩ ના રોજ ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ પંચ સાક્ષીઓને બોલાવ્યા અને ફરિયાદીએ ૧૦૦/- રૂપિયાના દરની ૨૦૦ ચલણી નોટો આપી. ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીની સૂચના મુજબ, સબ ઇન્સ્પેક્ટર પ્રભુદાન ગઢવીએ ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં ફિનોક્થાલિન પાવડર અને સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણનું નિદર્શન કર્યું અને ચલણી નોટો પર ફિનોક્થાલિન પાવડર લગાવવામાં આવ્યો અને તેને સફેદ પરબીડિયામાં મૂકવામાં આવી જેને પણ ફિનોક્થાલિન પાવડર લગાવવામાં આવ્યો હતો અને ફરિયાદી પ્રવીણભાઈ કેશવલાલ ચૌધરીના જમણા

પેન્ટના ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવી. તમામ સંબંધિતોને જરૂરી સૂચનાઓ આપવામાં આવી અને પંચનામાનો ભાગ-૧ તૈયાર કરવામાં આવ્યો. ફરિયાદી, પંચ સાક્ષીઓ અને રેડ કરનાર પાર્ટીના સભ્યો ફરિયાદીની કાર નં. જીજે-૧-એપી-૪૨૫૭ અને સરકારી વાહન નં. જીજે-૧-જી-૨૯૪૨ માં પાંધરો જવા રવાના થયા અને આરોપીના નિવાસ્થાનની નજીક પહોંચ્યા. ફરિયાદી અને પડછાયા સાક્ષી વાહનમાંથી નીચે ઉતર્યા અને આરોપીના ઘરે ગયા અને પંચ સાક્ષીની હાજરીમાં, આરોપીએ ગેરકાયદેસર સંતોષની રકમની માંગણી કરી અને બંને હાથોથી રકમ સ્વીકારી અને તેમના જમણા હાથથી ટેબલનું ડ્રોઅર ખોલ્યું અને પરબીડિયાને ડ્રોઅરમાં મૂક્યું. ભેટ આપવાના બહાના નીચે ફરિયાદી બહાર આવ્યા અને પૂર્વ નિર્ધારિત સંકેત આપ્યો અને રેડ કરનાર પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા અને આરોપી રંગે હાથે ઝડપાઈ ગયા. જરૂરી પરીક્ષણો કરવામાં આવ્યા અને પંચનામાનો ભાગ-૨ તૈયાર કરવામાં આવ્યો. પીસી એક્ટની કલમ ૭, ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળ એસીબી પોલીસ સ્ટેશન, ભુજ ખાતે ગુનો નોંધવામાં આવ્યો જે એસીબી પોલીસ સ્ટેશન, ભુજ આઈ - સી.આર. નં. ૧/૨૦૦૩ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો.

૨.૩ તપાસ અધિકારીએ સંબંધિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા અને જરૂરી દસ્તાવેજો જપ્ત કર્યા અને તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, કચ્છના ભુજ સ્થિત

સેશન્સ કોર્ટમાં ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી અને કેસ સ્પે. કેસ (એસીબી) નં. ૫૦/૨૦૦૩ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો.

૨.૪ આરોપીને યોગ્ય રીતે સમન્સ બજાવવામાં આવ્યું અને આરોપી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ હાજર થયા અને તેની ચકાસણી કરવામાં આવી કે કોડની કલમ ૨૦૭ ની જોગવાઈઓ મુજબ પોલીસના તમામ કાગળોની નકલો આરોપીને પૂરી પાડવામાં આવી હતી કે નહીં. આરોપી સામે આંક-૬ પર આરોપનામું ઘડવામાં આવ્યું અને આરોપીનું નિવેદન આંક-૭ પર નોંધવામાં આવ્યું જેમાં આરોપીએ આરોપનામાની વિગતોનો ઇનકાર કર્યો અને પ્રોસિક્યુશનનો સમગ્ર પુરાવો રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવ્યો.

૨.૫ પ્રોસિક્યુશને તેમના કેસના સમર્થનમાં ૭ સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને ૧૯ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રેકૉર્ડ પર રજૂ કર્યા અને વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે કલોઝિંગ પર્સીસ ફાઇલ કર્યા પછી, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું વધુ નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું. આરોપીએ પુરાવાનો ઇનકાર કર્યો અને વિટનેસ બોક્સમાં પગ મૂકવાનો કે કોઈ પુરાવો રજૂ કરવાનો ઇનકાર કર્યો અને જણાવ્યું કે તેની સામે ખોટો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન એપીપી અને આરોપીના વિદ્વાન વકીલની દલીલો સાંભળ્યા પછી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે, તારીખ

૩૧.૦૭.૨૦૧૦ ના વિવાદાસ્પદ ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા, આરોપીને દોષિત ઠેરવ્યા અને પીસી એક્ટની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે ત્રણ વર્ષની સખત કેદ અને ૯,૦૦૦/- રૂપિયા દંડ અને દંડ ન ભરે તો ત્રણ મહિનાની સખત કેદ તથા પીસી એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ડી) સાથે વાંચવામાં આવતી કલમ ૧૩(૨) હેઠળના ગુના માટે ત્રણ વર્ષની સખત કેદ અને ૯,૦૦૦/- રૂપિયા દંડ અને દંડ ન ભરે તો ત્રણ મહિનાની સખત કેદની સજા ફટકારી. બંને સજાઓ એકસાથે ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો.

૩. દોષિત ઠેરવવાના ચુકાદા અને હુકમથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા મૂળ આરોપીએ વર્તમાન અપીલ મુખ્યત્વે એવું જણાવીને દાખલ કરી છે કે વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને હુકમ કાયદા અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાઓની વિરુદ્ધ છે અને કેસની હકીકતોને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લીધા વગર પસાર કરવામાં આવ્યો છે. સાક્ષીઓની જુઝાનીનું યોગ્ય રીતે મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું નથી અને પુરાવાઓનું સંપૂર્ણપણે ખોટું અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે અને જ્યારે પ્રોસિક્યુશને શંકાની તકોથી પરે કેસ સાબિત કર્યો નથી ત્યારે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવામાં ભૂલ કરી છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ વાતનું મૂલ્યાંકન કરવું જોઈતું હતું કે ફરિયાદીએ મહેસાણાની સિવિલ કોર્ટ સમક્ષ દીવાની દાવો દાખલ કર્યો હતો અને અપીલકર્તા સામે ફરિયાદ હતી અને નાણાંની કોઈ ચોક્કસ માંગણી

સાબિત થઈ ન હોવા છતાં, દોષિત ઠેરવવાનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે. ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી વ્યાસની ટ્રાયલ દરમિયાન તપાસ કરવામાં આવી નથી અને ફરિયાદીની જુબાની પંચનામામાં જણાવેલી હકીકતો સાથે ભૌતિક રીતે વિરોધાભાસી છે. ઉલટતપાસમાં, ફરિયાદીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ બપોરે ૦૧.૦૦ વાગ્યે ઓફિસમાંથી નીકળ્યા હતા અને ફરિયાદ ૨૯.૦૧.૨૦૦૩ ના રોજ સાંજે ૦૬.૦૦ વાગ્યે નોંધવામાં આવી છે અને આ ફરિયાદ પર શંકા ઉપજાવે છે. વધુમાં, એસ.ટી.ડી. ટેલિફોન બૂથ દ્વારા અપીલકર્તા સાથે ફરિયાદીનો ટેલિફોનિક સંપર્ક સાબિત થયો નથી અને ટ્રાયલ દરમિયાન એસ.ટી.ડી. બૂથના માલિકની તપાસ કરવામાં આવી નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ વાતનું મૂલ્યાંકન કરવું જોઈતું હતું કે ફરિયાદીએ જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાએ તેમને ટેબલ પર પૈસા મૂકવા કહ્યું હતું પરંતુ પંચ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાએ સીધા જ પોતાના હાથમાં પૈસા લીધા છે અને આ બંને હકીકતો વિરોધાભાસી છે. વધુમાં, ટેબલ પર ફિનોક્થાલિન પાવડરના કોઈ નિશાન મળ્યા ન હતા અને પંચ સાક્ષીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાએ ફરિયાદી પાસે કોઈ રકમની માંગણી કરી ન હતી અને તેથી, માંગણી સાબિત થઈ નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ નિષ્કર્ષ તારવવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે કે અપીલકર્તાએ ૨૦,૦૦૦/- રૂપિયાની રકમ ગેરકાયદેસર સંતોષ તરીકે માંગી હતી અને તે વાતનું મૂલ્યાંકન કર્યું નથી કે

અપીલકર્તાને ફરિયાદી દ્વારા ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા છે. પ્રોસિક્યુશન માંગણી અને સ્વીકૃતિ સ્થાપિત કરવામાં દયનીય રીતે નિષ્ફળ ગયું છે અને તેથી, પ્રસ્તુત કેસમાં પીસી એક્ટ હેઠળની ધારણા ઊભી થતી નથી અને વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને હુકમ ગેરકાયદેસર અને વિકૃત હોવાથી અને પુરાવાઓના યોગ્ય મૂલ્યાંકન વગર પસાર કરવામાં આવ્યો હોવાથી, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે અને દોષિત ઠેરવવાનો ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવામાં આવે અને બાજુ પર મૂકવામાં આવે.

૪. અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભૌમિક ધોલરીયા અને સામાવાળા રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એપીપી શ્રી તૃપેશ કથીરિયાની દલીલો સાંભળવામાં આવી. આરોપી નિર્દોષ છૂટકારો મેળવવાના વિવાદાસ્પદ ચુકાદા અને હુકમનો અભ્યાસ કરવામાં આવ્યો અને કેસના રેકૉર્ડ પરના પ્રોસિક્યુશનના સમગ્ર પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે.

૫. અપીલકર્તા તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભૌમિક ધોલરીયાએ રજૂઆત કરી છે કે પ્રોસિક્યુશને અગાઉની માંગણી કે તત્કાલિન માંગણી સાબિત કરી નથી અને અગાઉની માંગણી અંગે, ફરિયાદીએ જણાવ્યું છે કે જ્યારે અપીલકર્તાએ ૨૦,૦૦૦/- રૂપિયાની ગેરકાયદેસર સંતોષની રકમની માંગણી કરી હતી ત્યારે તેમણે એસ.ટી.ડી. ટેલિફોન બૂથ પરથી

અપીલકર્તાને ફોન કર્યો હતો પરંતુ જો આંક-૧૦ પરની ફરિયાદીની જુબાની તપાસવામાં આવે, તો જણાવેલી હકીકતો વિરોધાભાસી છે અને ફરિયાદમાં જણાવેલી હકીકતોને અનુરૂપ અગાઉની માંગણીનો કોઈ મૌખિક પુરાવો નથી. તપાસ અધિકારીએ ટેલિફોનિક વાતચીત વિશે તપાસ કરી નથી અને તપાસ દરમિયાન ટેલિફોનિક વાતચીતનો કોઈ પુરાવો એકત્રિત કરવામાં આવ્યો નથી. તત્કાલિન માંગણી અંગે પણ, ફરિયાદીએ તેમની મુખ્ય તપાસમાં જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાએ ફરિયાદીને પૂછ્યું, "પેલા પૈસાનું શું?", પરંતુ ઉલટતપાસમાં, ફરિયાદીએ સ્વીકાર્યું છે કે આવી કોઈ ઘટના બની નથી. તપાસ અધિકારીએ અગાઉની માંગણી અંગે સુધારો કર્યો છે અને ફરિયાદીની મુખ્ય તપાસમાં વર્ણવેલી હકીકતો તપાસ અધિકારીની ઉલટતપાસથી ધોવાઈ જાય છે અને રેકૉર્ડ પર અગાઉની માંગણી કે તત્કાલિન માંગણીનો કોઈ પુરાવો નથી. પંચ સાક્ષી જે એક સ્વતંત્ર સાક્ષી છે તેમણે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે અપીલકર્તાએ તેમની હાજરીમાં ફરિયાદી પાસે કોઈ પૈસા માંગ્યા ન હતા. ફરિયાદપક્ષના સાહેદ- ૩ સક્ષમ સત્તાધિકારી જેમણે મંજૂરી આપી હતી તેમણે પણ ઉલટતપાસમાં જણાવ્યું હતું કે પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં આરોપી દ્વારા ફરિયાદી પાસેથી લાંચની માંગણીનો કોઈ સ્પષ્ટ ઉદ્દેશ ન હતો. પ્રોસિક્યુશને માંગણી સાબિત કરી નથી અને પ્રોસિક્યુશનના પુરાવામાં મોટા વિરોધાભાસો અને સુધારાઓ છે અને ફરિયાદી, પંચ સાક્ષી, મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી અને તપાસ

અધિકારીના પુરાવાના સંયુક્ત વાંચન પર, એ સાબિત કરવા માટે કોઈ પુરાવો નથી કે અપીલકર્તાએ ફરિયાદી પાસેથી લાંચની કોઈ માંગણી કરી હતી. જ્યાં સુધી સ્વીકૃતિનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી વિરોધાભાસી પુરાવાઓ છે અને પંચ સાક્ષીએ જણાવ્યું હતું કે તેમણે અગાઉથી તૈયાર કરેલા પંચનામા પર સહી કરી હતી અને પંચનામું તૈયાર કરતા પહેલા તેમને કોઈ વિગતો માટે કહેવામાં આવ્યું ન હતું. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે પ્રોસિક્યુશન વર્તમાન કેસમાં માંગણી, સ્વીકૃતિ અને પુનઃપ્રાપ્તિના આવશ્યક ઘટકો સાબિત કરવામાં દયનીય રીતે નિષ્ફળ ગયું છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ તેનું મૂલ્યાંકન કરવામાં દયનીય રીતે નિષ્ફળ ગઈ છે અને દોષિત ઠેરવવાનો હુકમ ખોટી રીતે નોંધવામાં આવ્યો છે અને તેથી, અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે અને આરોપીને ગુનામાંથી દોષમુક્ત કરવામાં આવે.

૫.૧ વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભૌમિક ધોલરીયાએ સ્ટેટ ઓફ લોકાયુક્ત પોલીસ, દાવણગેરે વિરુદ્ધ સી.બી. નાગરાજ ના કેસ પર આધાર રાખ્યો છે જે ૨૦૨૫ લાઈવલો (એસી) ૬૨૦ માં નોંધાયેલો છે, જેમાં પેરા ૨૪ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

૨૪. આ હદ સુધી હાઈકોર્ટનું અવલોકન સાચું છે કે માત્ર એટલા માટે કે નાંણાની લેવડદેવડ થઈ હતી, પ્રસ્તુત કેસો જેવા કેસોમાં, તેવું આંતરિક રીતે ધારી શકાય નહીં કે તે માંગણીને અનુસરીને હતું,

કારણ કે કાયદો જરૂરી ગણે છે કે એક્ટ હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે, માંગણી, સ્વીકૃતિ અને પુનઃપ્રાપ્તિથી શરૂ થતી આખી સાંકળ પૂર્ણ થવી જોઈએ. હાથ પરના કેસમાં, જ્યારે પ્રારંભિક માંગણી જ શંકાસ્પદ હોય, ત્યારે ભલે ચૂકવણી અને પુનઃપ્રાપ્તિના અન્ય બે ઘટકો સાબિત થયા હોવાનું માની શકાય, સાંકળ પૂર્ણ થશે નહીં. દંડનાત્મક કાયદાનું કડક અર્થઘટન કરવું પડે છે [મોહમ્મદ રહીમ અલી વિરુદ્ધ આસામ રાજ્ય, ૨૦૨૪ એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૧૬૯૫ પેરાગ્રાફ ૪૫ અને જય કિશન વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય, ૨૦૨૫ એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૨૯૬ પેરાગ્રાફ ૨૪]. જ્યારે આપણે આ પછી એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળની ધારણા તરફ ધ્યાન દોરીશું, ત્યારે કોઈ વિવાદ નથી કે જ્યારે ચોક્કસ કાયદા હેઠળ વિપરીત બોજ આરોપી પર મૂકી શકાય છે, ત્યારે પણ એવી કોઈ ધારણા હોઈ શકે નહીં જે આરોપી પર અનાવશ્યક બોજ નાખે. ચંદ્રશા (સુપ્રા) લાગુ પડશે નહીં કારણ કે માંગણી સાબિત થઈ નથી. પરિતાલા સુધાકર વિરુદ્ધ તેલંગાણા રાજ્ય, ૨૦૨૫ એસસીસી ઓનલાઈન એસસી ૧૦૭૨ માં, નીચે મુજબ કહેવામાં આવ્યું હતું:

'૨૧. જ્યાં સુધી રાજ્યની રજૂઆત છે કે તે સમયની એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળની ધારણા અપીલકર્તા વિરુદ્ધ કામ કરશે, તો આપણું ઉપરોક્ત વિશ્લેષણ સૂચવે છે કે અપીલકર્તા અને

ફરિયાદી વચ્ચેના દુશ્મનાવટના તત્વની પૃષ્ઠભૂમિમાં,
માંગણીનું તથ્ય સાબિત થયું નથી. આવી પરિસ્થિતિઓમાં,
ઓમ પ્રકાશ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય, (૨૦૦૬) ૨
એસસીસી ૨૫૦ ના ચુકાદા મુજબ, એક્ટની કલમ ૨૦
હેઠળની ધારણા અપીલકર્તાની વિરુદ્ધ જશે નહીં:

'૨૨. પ્રોસિક્યુશનના કેસમાં ઉપરોક્ત વિસંગતતાઓને ધ્યાનમાં
રાખીને, અમારું માનવું છે કે અપીલકર્તા દ્વારા ઊભી કરવામાં
આવેલી બચાવની કહાની સંપૂર્ણપણે અસંભવિત કહી શકાય
નહીં. વધુમાં, આ એવો કેસ નથી જ્યાં એક્ટની કલમ ૨૦
મુજબ સાબિત કરવાનો બોજ આરોપી પર હોય. અન્યથા
પણ, જ્યાં માંગણી સાબિત થઈ નથી, ત્યાં કલમ ૨૦ પણ
લાગુ પડશે નહીં. (ભારત સંગઠન વિરુદ્ધ પૂર્વેન્દુ બિસ્વાસ
[(૨૦૦૫) ૧૨ એસસીસી ૫૭૬: (૨૦૦૫) ૮ સ્કેલ
૨૪૬] અને ટી. સુબ્રમણિયન વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય
[(૨૦૦૬) ૧ એસસીસી ૪૦૧: (૨૦૦૬) ૧ સ્કેલ
૧૧૬])'

૫.૨ અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે પી. સોમારાજુ વિરુદ્ધ આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યના
કેસ પર પણ આધાર રાખ્યો છે જે ૨૦૨૫ લાઈવલો (એસી) ૧૦૪૦ માં

નોંધાયેલો છે, જેમાં પેરા ૧૮ અને ૧૯ માં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

૧૮. પીસી એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળની વૈધાનિક ધારણા આપમેળે થતી નથી અને માંગણી અને સ્વીકૃતિના સ્થાપક તથ્યો સાબિત થયા પછી જ ઊભી થાય છે. આ અદાલત દ્વારા સમય સમય પર પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યું છે; સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન દ્વારા રાજેશ ગુપ્તા વિરુદ્ધ રાજ્યના તાજેતરના નિર્ણયમાં, તેવું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું:

"૧૭. પીસી એક્ટની કલમ ૭ હેઠળના ગુના માટે, ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણી એ અપરાધ સાબિત કરવા માટે એક આવશ્યક શરત છે. ચલણી નોટોની માત્ર પુનઃપ્રાપ્તિ પીસી એક્ટની કલમ ૭ હેઠળનો ગુનો ગણી શકાય નહીં, સિવાય કે તે શંકાની તકોથી પરે સાબિત થાય કે આરોપીએ તેને લાંચ તરીકે જાણીને સ્વેચ્છાએ સ્વીકાર્યું હતું. ગેરકાયદેસર સંતોષની સ્વીકૃતિનો પુરાવો ત્યારે જ મળી શકે છે જ્યારે માંગણીનો પુરાવો હોય."

૧૯. તેથી પુનઃપ્રાપ્તિની પરિસ્થિતિ કોઈ મહત્વ ધારણ કરે તે પહેલાં આ ઘટકોની તપાસ કરવી મહત્વપૂર્ણ છે. અમે આ અદાલતના રાજેશ ગુપ્તા (સુપ્રા) ના અવલોકન પર ફરીથી આધાર રાખીએ છીએ:

"૧૬. પત્તા દામોદર રાઠી વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય (૧૯૭૯) ૪ એસસીસી ૫૨૬ અને અપ્પાસામી વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય (૧૯૯૨) ૧ એસસીસી ૩૦૪ માં આ અદાલતના ચુકાદાઓ દ્વારા કાયદો સારી રીતે સ્થાયી થયેલ છે, જેના દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે ફરિયાદીની એકાકી જુબાની, જે રસ ધરાવતો સાક્ષી છે, તેના પર સ્વતંત્ર પુરાવાના સમર્થન વગર ભરોસો કરી શકાય નહીં."

૬. સામાવાળા રાજ્ય તરફથી વિદ્વાન એપીપી શ્રી તૃપેશ કથીરિયાએ રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તમામ પુરાવાઓનું તેમના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને હુકમમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે ખામી નથી. પ્રોસિક્યુશને શંકાની તકોથી પરે કેસ સાબિત કર્યો છે અને પ્રોસિક્યુશને માંગણી, સ્વીકૃતિ અને પુનઃપ્રાપ્તિના તમામ ઘટકો સાબિત કર્યા છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તમામ પુરાવાઓને તેમના સાચા પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લીધા છે. ચુકાદા અને હુકમમાં દખલ કરવાનો કોઈ હુકમ જરૂરી નથી અને અપીલકર્તાની અપીલ ફગાવી દેવી જોઈએ અને દોષિત ઠેરવવાના ચુકાદા અને હુકમની પુષ્ટિ કરવી જોઈએ.

૭. રેકૉર્ડ પરના પ્રોસિક્યુશનના પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરતા પહેલા, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અ અનેક નિર્ણયોમાં સ્થાયી થયા મુજબ ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું પુનરાવર્તન કરવું જરૂરી છે અને પ્રથમ મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે પ્રોસિક્યુશને તેમનો કેસ શંકાની તકોથી પરે સાબિત કરવો જરૂરી છે. પ્રોસિક્યુશન બચાવની નબળાઈઓનો કોઈ લાભ લઈ શકે નહીં. બીજો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે ફોજદારી ટ્રાયલમાં, આરોપીને નિર્દોષ માનવામાં આવે છે જ્યાં સુધી પ્રોસિક્યુશન દ્વારા રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓ દ્વારા તેને શંકાની તકોથી પરે દોષિત સાબિત કરવામાં ન આવે અને ત્રીજો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે સાબિત કરવાનો બોજ ક્યારેય પ્રોસિક્યુશન પરથી ખસતો નથી.

૮. જ્યાં સુધી દોષિત ઠેરવવાની અપીલોનો સંબંધ છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે ગોવર્ધન અને અન્ય વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્યના કેસમાં જે ૨૦૨૫ આઈએનએસસી ૪૭ માં નોંધાયેલો છે, તેના પેરા ૨૩ થી ૨૬ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

૨૩. વાજબી શંકાની અવધારણાને ભારતીય સંદર્ભમાં પણ સમજવી પડે છે, સામાજિક વાસ્તવિકતાને ધ્યાનમાં રાખીને અને આ સિદ્ધાંતને વાજબી મર્યાદાથી આગળ ખેંચી શકાતો નથી જેથી કાયદા પ્રત્યે નિંદાત્મક દ્રષ્ટિકોણ પેદા કરવાનું ટાળી શકાય જેમ કે આ અદાલતે

શિવાજી સાહેબરાઓ બોબાડે વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, (૧૯૭૩) ૨
એસસીસી ૭૯૩ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૬. આ તબક્કે પણ આપણે આપણી જાતને ફોજદારી કેસોમાં જરૂરી સામાજિક પરિપ્રેક્ષ્યની યાદ અપાવી શકીએ છીએ જે અપૂરતા ફોરેન્સિક મૂલ્યાંકનથી પીડાય છે. સામાજિક રક્ષણના ભોગે શંકાના લાભના નિયમ પ્રત્યે અતિશયોક્તિપૂર્ણ ભક્તિના જોખમો અને સુખદ લાગણી કે તમામ નિર્દોષ છૂટકારો પીડિત અને સમુદાય પ્રત્યેના ન્યાયને ધ્યાનમાં લીધા વગર હંમેશા સારા હોય છે, તે વધતા જતા અપરાધ અને નાસી છૂટવાના સમકાલીન સંદર્ભમાં વિશેષ ભાર માંગે છે. ન્યાયિક સાધનની જાહેર જવાબદારી છે. વાજબી શંકાથી પરે સાબિત કરવાના આ પ્રિય સિદ્ધાંતો અથવા સોનેરી સૂત્ર જે આપણા કાયદાના જાળીમાંથી પસાર થાય છે તેને દરેક શંકા, ખચકાટ અને શંકાની ડિગ્રીને અપનાવવા માટે રોગીની જેમ ખેંચવું જોઈએ નહીં. વલણમાં પ્રતિબિંબિત થતી અત્યધિક સંવેદનશીલતા કે હજારો દોષિત લોકો છૂટી જાય પણ એક નિર્દોષ શહીદ પીડાય નહીં તે એક ખોટી દ્વિધા છે. માત્ર વાજબી શંકાઓ આરોપીની હોય છે. નહિતર ન્યાયની કોઈપણ વ્યવહારિક સિસ્ટમ પછી તૂટી જશે

અને સમુદાય સાથેની વિશ્વસનીયતા ગુમાવશે. જેમ કે એક વિદ્વાન લેખક [ગ્લેનવિલે વિલિયમ્સ 'પ્રૂફ ઓફ ગિલ્ટ' માં.] એ સમજદારીપૂર્વક અવલોકન કર્યું છે, હળવાશથી દોષિત વ્યક્તિને નિર્દોષ છૂટા કરવાનું અનિષ્ટ તે સરળ હકીકતથી ઘણું આગળ જાય છે કે માત્ર એક દોષિત વ્યક્તિ સજા વગર છૂટી ગઈ છે. જો અયોગ્ય નિર્દોષ છૂટકારો સામાન્ય બની જાય, તો તેઓ કાયદાના નિંદાત્મક અનાદર તરફ દોરી જાય છે, અને આ બદલામાં દોષિત "વક્તિઓ" સામે કઠોર કાનૂની ધારણાઓની જાહેર માંગ તરફ દોરી જાય છે અને જેઓ દોષિત પાળે જાય છે તેમને વધુ ગંભીર સજા થાય છે. આમ, દોષિતોના ખૂબ જ વારંવાર નિર્દોષ છૂટકારો ઉગ્ર દંડનાત્મક કાયદા તરફ દોરી શકે છે, જે આખરે નિર્દોષોના ન્યાયિક રક્ષણને ક્ષીણ કરે છે. આ બધા કારણોસર વાયકાઉન્ટ સિમનની સાથે એવું કહેવું સાચું છે કે "ન્યાયની કસુવાવડ નિર્દોષોને દોષિત ઠેરવવાથી ઓછી નહીં પણ દોષિતોના નિર્દોષ છૂટકારોથી ઉદ્ભવી શકે છે" ટૂંકમાં, ધારિત નિર્દોષતા માટેનો આપણો ન્યાયશાસ્ત્રીય ઉત્સાહ ફોજદારી ન્યાયને શક્તિશાળી અને વાસ્તવિક બનાવવાના વ્યવહારિક જરૂરિયાત દ્વારા મધ્યસ્થ થવો જોઈએ. ડેલિંકવેન્ટને મુક્ત

કરવા માટે પૂરતી સારી તક સંભાવનાઓનો પીછો કરવા અને સીમાંત નિર્દોષોને સજા કરવા માટે પ્રબળ સંભાવનાના તર્કને કાપવા વચ્ચે સંતુલન સાધવું પડશે. નીચેની અદાલતો દ્વારા પહોંચેલા વિપરીત નિષ્કર્ષોના પુરાવાનું વિશ્લેષણ કરવામાં અને તેની સ્વસ્થતાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં અમે આ સાવચેતીઓ અપનાવી છે. ચોક્કસપણે, છેલ્લા વિશ્લેષણમાં વાજબી શંકાઓ અપીલકર્તાના ફાયદા માટે કામ કરવી જોઈએ. ભારતમાં આ લાઈનો પર ઘણા સમય પહેલા કાયદો બનાવવામાં આવ્યો છે."

૨૪. વધુમાં, કોઈપણ ચોક્કસ કેસમાં "પુરાવા" ની પ્રમાણભૂત ડિગ્રી શું જરૂરી હશે તેની પણ ઉપરોક્ત કેસ રામાકાંત રાય (સુપ્રા) માં નીચેના શબ્દોમાં ચર્ચા કરવામાં આવી હતી:

"૨૩. વાજબી શંકાથી પરે સાબિત કરવાના પુરાવાકીય ધોરણ દ્વારા જે અપરાધ સ્થાપિત થયો નથી તેના માટે દોષિત ન ઠેરવવાનો કોઈ વ્યક્તિને નિઃશંકપણે ગૃહન અધિકાર છે. આ ધોરણ એક ઉચ્ચ ધોરણ છે, તેમ છતાં, કોઈ સંપૂર્ણ ધોરણ નથી. સંભાવનાની કઈ ડિગ્રી "પુરાવો" સમાન છે તે દરેક કેસ માટે વિશિષ્ટ કસરત છે. (એસઆઈસી) સંભાવના સમાન છે તે

સંદર્ભિત "પુરાવો" એક કસરત છે, પુરાવાની પરસ્પર નિર્ભરતા અને એક પુરાવા દ્વારા બીજા પુરાવાની પુષ્ટિ, જેમ કે વિદ્વાન લેખક કહે છે: [જુઓ ધ મેથેમેટિક્સ ઓફ પ્રૂફ-૨: ગ્લેનવિલે વિલિયમ્સ, ક્રિમિનલ લો રિવ્યુ, ૧૯૭૯, સ્વીટ એન્ડ મેક્સવેલ દ્વારા, પૃષ્ઠ ૩૪૦ (૩૪૨)]

"જો અલગ પુરાવાઓ નિર્ભર હોય તો સરળ ગુણાકાર નિયમ લાગુ પડતો નથી. બે ઘટનાઓ ત્યારે નિર્ભર હોય છે જ્યારે તેઓ એક સાથે થવાનું વલણ ધરાવે છે, અને આવી ઘટનાઓના પુરાવા પણ નિર્ભર કહી શકાય. ફોજદારી કેસમાં, આરોપીએ નિર્દિષ્ટ મનની સ્થિતિ સાથે પ્રતિબંધિત કૃત્ય કર્યું છે તે સ્થાપિત કરવા માટે નિર્દેશિત વિવિધ પુરાવાઓ સામાન્ય રીતે નિર્ભર હોય છે. કોઈ જ્યુરી સભ્યને શંકા થઈ શકે છે કે કથિત કબૂલાતને શ્રદ્ધાંજલિ આપવી કે નહીં, અને આરોપી ન્યાયથી નાસી છૂટ્યો હતો તે હકીકત પરથી અપરાધ અનુમાનિત કરવો કે નહીં.

પરંતુ કારણ કે સામાન્ય રીતે નિર્દોષ લોકો
કરતા દોષિત લોકો કબૂલાત કરે છે, અને
નિર્દોષ લોકો કરતા દોષિત લોકો ભાગી જાય
છે, બે શંકાઓનો ગુણાકાર એક સાથે કરવાનો
નથી. પુરાવાનો એક ભાગ બીજાની પુષ્ટિ કરી
શકે છે."

૨૪.

૨૫. સંભાવનાની વિભાવનાઓ, અને તેની ડિગ્રીઓ,
સ્પષ્ટપણે એકમોના સંદર્ભમાં વ્યક્ત કરી શકાતી નથી
જે ગણિતના આધારે ગણવામાં આવે કે આવા કેટલા
એકમો વાજબી શંકાથી પરે પુરાવો રચે છે.
સંભાવનાની ડિગ્રીઓ અને પુરાવાના જથ્થાના
મૂલ્યાંકનમાં એક અસ્પષ્ટ વ્યક્તિગત તત્વ છે.
ફોરેન્સિક સંભાવનાએ, છેલ્લે વિશ્લેષણમાં, મજબૂત
સામાન્ય સમજ પર અને આખરે, ન્યાયાધીશના
પ્રશિક્ષિત અંતર્જાન પર આધાર રાખવો જોઈએ.
ફોજદારી પ્રક્રિયા દ્વારા આરોપી વ્યક્તિઓને
આપવામાં આવતું રક્ષણ જ્યારે ક્ષીણ કરવાનું નથી,
ત્યારે તે જ સમયે, તુરંત બાબતોનું અજ્ઞાન

વેર્યકીયકરણ ફોજદારી ન્યાયના વહીવટની મજાક ઉડાવશે. આ સ્થિતિ વેંકટાચલૈયાહ, જે. (જેમ કે તત્કાલીન તેમના lordship) દ્વારા યુ.પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ કૃષ્ણા ગોપાલ [(૧૯૮૮) ૪ એસસીસી ૩૦૨: ૧૯૮૮ એસસી (કી) ૯૨૮: એઆઈઆર ૧૯૮૮ એસસી ૨૧૫૪] માં પ્રદીક્ષપણે જણાવવામાં આવી હતી."

૨૫. આ બિંદુએ, મિલર વિરુદ્ધ મિલર ઓફ પેન્શન્સ (૧૯૪૭) ૨ ઓલ ઈઆર ૩૭૨, ૩૭૩ એચ માં લોર્ડ ડેલિંગ, જે. દ્વારા કરવામાં આવેલું અવલોકન પણ સંબંધિત હોઈ શકે છે:

"તે ડિગ્રી સારી રીતે સ્થાયી થયેલ છે. તેને નિશ્ચિતતા સુધી પહોંચવાની જરૂર નથી, પરંતુ તે ઉચ્ચ ડિગ્રી સંભાવના વહન કરવી જ જોઈએ. વાજબી શંકાથી પરે પુરાવો એટલે શંકાની છાયાથી પરે પુરાવો નથી. જો તે ન્યાયાલયના ન્યાયને ફેરવવા માટે કલ્પનાશીલ શક્યતાઓને સ્વીકારે તો કાયદો સમુદાયનું રક્ષણ કરવામાં નિષ્ફળ જશે...."

૨૬. આમ, ફોજદારી ટ્રાયલોમાં કાયદાની આવશ્યકતા કેસને તમામ શંકાથી પરે સાબિત કરવાની નથી પરંતુ વાજબી શંકાથી પરે સાબિત કરવાની છે અને આવી શંકા કાલ્પનિક, કલ્પનાશીલ, તુરુછ અથવા માત્ર સંભવિત શંકા હોઈ શકતી નથી પરંતુ કારણ અને સામાન્ય સમજ પર આધારિત ન્યાયી શંકા છે. તેથી, વર્તમાન કેસમાં, જો અપીલકર્તાઓ સામેના આરોપો વાજબી શંકાથી પરે સાબિત થયા હોવાનું માનવામાં આવે તો ચોક્કસપણે દોષિત ઠેરવવું ગેરકાયદેસર કહી શકાય નહીં.

૯. પીસી એક્ટ હેઠળના કેસોના સંબંધમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે, અમાન ભાટિયા વિરુદ્ધ રાજ્ય (જીએનસીટી ઓફ દિલ્હી) ના કેસમાં જે ૨૦૨૫ આઈએનએસસી ૬૧૮ માં નોંધાયેલો છે, તેના પેરા નં. ૫૧ થી ૫૪ અને પેરા ૬૩ થી ૬૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

૫૧. તે સારી રીતે સ્થાયી થયેલ છે કે કલંકિત નાણાંની માત્ર પુનઃપ્રાપ્તિ, પોતાનામાં, પીસી એક્ટ હેઠળ આરોપી સામેનો આરોપ સ્થાપિત કરવા માટે અપૂરતી છે. એક્ટની અનુક્રમે કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે, તે વાજબી શંકાથી પરે સાબિત થવું આવશ્યક છે કે લોકસેવકે તેને લાંચ તરીકે જાણીને સ્વેચ્છાએ નાણાં

સ્વીકાર્યા હતા. અદાલતોએ સતત પુનરાવર્તન કર્યું છે કે પીસી એક્ટની કલમ ૭ હેઠળનો ગુનો સ્થાપિત કરવા માટે લાંચની માંગણી એ એક આવશ્યક શરત છે.

પર. નીરજ દત્તા વિરુદ્ધ રાજ્ય (ગવર્મેન્ટ ઓફ એનસીટી ઓફ દિલ્હી) માં આ અદાલતની પાંચ જજની બેન્ચ, જે (૨૦૨૩) ૪ એસસીસી ૭૩૧ માં નોંધાયેલ છે, તેણે ચોક્કસપણે આયોજન કર્યું હતું કે પીસી એક્ટની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી)(આઈ) અને (ii) હેઠળ દોષિત ઠેરવવા માટે લાંચ આપનાર દ્વારા ઓફર અને લોકસેવક દ્વારા માંગણી પ્રોસિક્યુશન દ્વારા વિવાદના તથ્ય તરીકે સાબિત કરવી પડશે. લાંચ આપનાર દ્વારા ઓફર અને લોકસેવક દ્વારા માંગણીના પુરાવા વગર ગેરકાયદેસર સંતોષની માત્ર સ્વીકૃતિ પીસી એક્ટની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી)(આઈ) અને (ii) હેઠળનો ગુનો બનાવશે નહીં. સંબંધિત અવલોકનો અહીં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યા છે:

"૮૮.૪. (ડી) વિવાદના તથ્યને સાબિત કરવા માટે, એટલે કે લોકસેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણી અને સ્વીકૃતિ, નીચેના પાસાઓ ધ્યાનમાં રાખવા પડશે:

(ઈ) જો લોકસેવક તરફથી કોઈપણ માંગણી વગર લાંચ આપનાર દ્વારા ચૂકવણી કરવાની ઓફર હોય અને બાદમાં ફક્ત ઓફર સ્વીકારે અને ગેરકાયદેસર સંતોષ મેળવે, તો તે એક્ટની કલમ ૭ મુજબ સ્વીકૃતિનો કેસ છે. આવા કેસમાં, લોકસેવક દ્વારા અગાઉથી માંગણી હોવાની જરૂર નથી.

(ર) બીજી બાજુ, જો લોકસેવક માંગણી કરે અને લાંચ આપનાર માંગણી સ્વીકારે અને માંગણી કરેલ સંતોષ ટેન્ડર કરે જે બદલામાં લોકસેવક દ્વારા પ્રાપ્ત થાય છે, તો તે મેળવવાનો કેસ છે. મેળવવાના કેસમાં, ગેરકાયદેસર સંતોષ માટે અગાઉની માંગણી લોકસેવક પાસેથી ઉદ્ભવે છે. આ એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળનો ગુનો છે.

(૩) ઉપરોક્ત (૧) અને (૨) બંને કેસોમાં, અનુક્રમે લાંચ આપનાર દ્વારા ઓફર અને લોકસેવક દ્વારા માંગણી પ્રોસિક્યુશન દ્વારા વિવાદના તથ્ય તરીકે સાબિત કરવી પડશે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, એક્ટની અનુક્રમે કલમ ૭ અથવા કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળ કંઈપણ વગર ગેરકાયદેસર સંતોષની માત્ર સ્વીકૃતિ કે રસીદ તેને ગુનો બનાવશે નહીં. તેથી, એક્ટની કલમ ૭ હેઠળ, ગુનો ઘરે લાવવા માટે, લાંચ આપનાર પાસેથી ઉદ્ભવતી ઓફર હોવી આવશ્યક છે જે લોકસેવક દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે છે જે તેને ગુનો

બનાવશે. તેવી જ રીતે, લોકસેવક દ્વારા અગાઉની માંગણી જ્યારે લાંચ આપનાર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે છે અને બદલામાં ચૂકવણી કરવામાં આવે છે જે લોકસેવક દ્વારા પ્રાપ્ત થાય છે, ત્યારે તે એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળ મેળવવાનો ગુનો બનશે."

૫૩. આ અદાલત દ્વારા પી. સત્યનારાયણ મૂર્તિ વિરુદ્ધ એ.પી. રાજ્યમાં વધુ સમજાવવામાં આવ્યું હતું, જે (૨૦૧૫) ૧૦ એસસીસી ૧૫૨ માં નોંધાયેલ છે, નીચે મુજબ:"

૨૩. આમ, ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણીનો પુરાવો એક્ટની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળના ગુનાનો મુખ્ય આધાર છે અને તેની ગેરહાજરીમાં, ચોક્કસપણે તેના માટેનો આરોપ નિષ્ફળ જશે. ગેરકાયદેસર સંતોષના માધ્યમથી કથિત રીતે કોઈપણ રકમની માત્ર સ્વીકૃતિ અથવા તેની પુનઃપ્રાપ્તિ, માંગણીના પુરાવા વગર, *ipso facto*, આમ એક્ટના આ બે વિભાગો હેઠળ આરોપ ઘરે લાવવા માટે પૂરતી હશે નહીં. પરિણામે, ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણી સાબિત કરવામાં પ્રોસિક્યુશનની નિષ્ફળતા જીવલેણ બનશે અને એક્ટની કલમ ૭ અથવા ૧૩ હેઠળના ગુનાના આરોપી

વ્યક્તિ પાસેથી રકમની માત્ર પુનઃપ્રાપ્તિ તેના હેઠળ તેની દોષિતતા તરફ દોરી જશે નહીં."

૫૪. કાયદાના ઉપરોક્ત ખુલાસા પરથી, તે સુરક્ષિત રીતે તારવી શકાય છે કે માંગણીના પુરાવા વગર, લોકસેવક પાસેથી કલંકિત ચલણી નોટોની માત્ર કબજો અને પુનઃપ્રાપ્તિ, પીસી એક્ટની અનુક્રમે કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) હેઠળનો ગુનો સ્થાપિત કરવા માટે પૂરતી નથી. પરિણામે, ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણીના પુરાવા વગર, એવું કહી શકાતું નથી કે લોકસેવકે પીસી એક્ટની કલમ ૧૩(૧) (ડી) ના સંદર્ભમાં કોઈપણ મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા આર્થિક લાભ મેળવવા માટે ભ્રષ્ટ્ર કે ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ કર્યો હતો, અથવા તેની સ્થિતિનો દુરુપયોગ કર્યો હતો.

૫. પીસી એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળની ધારણા

૬૩. જ્યાં સુધી પીસી એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળની ધારણાનો સંબંધ છે, આવી ધારણા અનુક્રમે કલમ ૭ અને ૧૧ ના ગુના સંદર્ભમાં દોરવામાં આવે છે અને પીસી એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ડી) ના ગુના સંદર્ભમાં નહીં. ધારણા ગેરકાયદેસર સંતોષની સ્વીકૃતિના પુરાવા પર આભારી

છે કે પીસી એક્ટની કલમ ૭ માં કલ્પના મુજબ પ્રેરણા અથવા બદલા તરીકે સંતોષ માંગવામાં આવ્યો હતો અને સ્વીકારવામાં આવ્યો હતો. સ્વીકૃતિનો દાવો ફક્ત ત્યારે જ અનુસરી શકે છે જ્યારે માંગણી સાબિત થાય.

૬૪. તે કેસમાં, નિષ્કર્ષ પર આવવાના હેતુ માટે માત્ર પ્રોસિક્યુશન પુરાવા ધ્યાનમાં લઈ શકાતા નથી. પ્રોસિક્યુશન દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવા અને, જો કોઈ હોય તો, બચાવ સાક્ષીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી સૂચનાઓ પણ ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે. તે પછી જોવાનું છે કે શું ન્યાયાલય સમક્ષ રજૂ કરાયેલા સમગ્ર પુરાવાની કુલ અસર એવી પ્રકૃતિની છે કે જેના દ્વારા માત્ર શક્ય નિષ્કર્ષ એ હતો કે લોકસેવકે રકમ સ્વીકારી હતી. જો જવાબ હકારાત્મક હોય, તો જ એવું માની શકાય કે પ્રોસિક્યુશને શંકાની તકોથી પરે કેસ સ્થાપિત કર્યો છે.

૬૫. નિઃશંકપણે, એકવાર તે સ્થાપિત થઈ જાય કે લોકસેવકે સંતોષ સ્વીકાર્યો છે ત્યારે કલમ ૨૦ હેઠળની ધારણા ઊભી થાય છે. જો કે, આવી સ્વીકૃતિ થઈ છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરવામાં, ટ્રાયલ પર રજૂ કરાયેલા પુરાવાનું સમગ્ર મૂલ્યાંકન કરવું આવશ્યક છે. પ્રોસિક્યુશન દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવા, બચાવ સાક્ષીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી સૂચનાઓ, જો કોઈ હોય તો, સમગ્ર રેકૉર્ડ ધ્યાનમાં લેવો જરૂરી છે. જો તમામ પુરાવાની સંચિત અસર એવી હોય કે માત્ર શક્ય નિષ્કર્ષ

એ છે કે લોકસેવકે સંતોષ સ્વીકાર્યો છે તો જ એવું કહી શકાય કે પ્રોસિક્યુશને શંકાની તકોથી પરે પોતાનો કેસ સ્થાપિત કર્યો છે.

૧૦. દોષિત ઠેરવવાની અપીલોમાં કાયદાના સ્થાયી સિદ્ધાંતો મુજબ અને ગોવર્ધન (સુપ્રા) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અવલોકન કર્યા મુજબ, જ્યારે અપીલ કોર્ટ એવું શોધે છે કે તથ્યની તારણ એક સંપૂર્ણ ક્ષતિપૂર્ણ અભિગમ પર આધારિત હતી અને તર્કનો મૂળ આધાર યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ન હતો અને સાક્ષીના પુરાવાનો આંતરિક ગુણ જે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો ન હતો અને ટ્રાયલ સ્પષ્ટ ભૂલો અને ચમકતી ખામીઓને મંજૂર કરીને વિકૃત રીતે નિકાલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે અપીલ કોર્ટ દોષિત ઠેરવવાની અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે અને સત્તાઓનો ઉપયોગ કરી શકે છે અને રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું વિશ્લેષણ કર્યા અને ઝીણવટભર્યા વિચ્છેદ કર્યા પછી ગુણો પર તારણ અનિવાર્ય છે. જ્યાં સુધી પીસી એક્ટ હેઠળ દોષિત ઠેરવવાનો સંબંધ છે, તે સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાયી થયેલ છે કે પ્રોસિક્યુશને શંકાની તકોથી પરે કેસ સાબિત કરવો પડશે અને પીસી એક્ટ હેઠળના ગુના માટે માંગણીનો પુરાવો એ આવશ્યક શરત છે. જો અને માત્ર ત્યારે જ જ્યારે માંગણી મજબૂત અને ખાતરીપૂર્વકના પુરાવા સાથે શંકાની તકોથી પરે સાબિત થાય, તો પ્રોસિક્યુશનને પીસી એક્ટની કલમ ૨૦ ની ધારણાનો લાભ મળશે અને દોષિત ઠેરવવાનો હુકમ જળવાઈ રહેશે.

૧૧. કાયદાના ઉપરોક્ત સ્થાયી સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું સૂક્ષ્મતાથી વિચ્છેદ કરવામાં આવે છે અને પ્રોસિક્યુશને ફરિયાદપક્ષના સાહેદ- ૧ પ્રવીણકુમાર કેશવલાલ ચૌધરીની આંક-૧૦ પર તપાસ કરી છે. સાક્ષી ફરિયાદી છે જેમણે ફરિયાદ મુજબ હકીકતો જણાવી છે જે આંક-૧૧ પર રજૂ કરવામાં આવી છે. જ્યાં સુધી ટ્રેપનો સંબંધ છે, ફરિયાદીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ અને પંચ સાક્ષી વાહનમાંથી નીચે ઉતર્યા અને આરોપીના ઘરે ગયા અને દરવાજો બંધ હતો અને તેઓ આવ્યા અને બહાર બેઠ્યા પર બેઠા. થોડા સમય પછી તેમણે દરવાજો ખખડાવ્યો અને આરોપીને જાણ કરી કે તેમને મોડું થઈ રહ્યું છે કારણ કે તેમને મહેસાણા પાછા જવાનું હતું અને થોડા સમય પછી, જે ત્રણ વ્યક્તિઓ આરોપીના ઘરમાં હતા, તેઓ બહાર આવ્યા. તેઓ આરોપીના ઘરમાં ગયા અને આરોપીએ પંચ સાક્ષીની ઓળખ વિશે પૂછપરછ કરી અને ફરિયાદીએ તેમને જણાવ્યું કે, તેમને એક અઠવાડિયામાં વિદેશ પ્રવાસ કરવાનો હતો અને જે વ્યક્તિ તેમની સાથે આવ્યા હતા તેઓ બિલ, ચૂકવણીઓ વગેરેની સંભાળ રાખશે. આરોપીએ તેમને સ્ટેમ્પ પેપર પર સત્તા આપવા જણાવ્યું અને તેમની પાસેથી રકમ વિશે પૂછપરછ કરી. ફરિયાદીએ તેમને જણાવ્યું કે તેમણે ૨૦,૦૦૦/- રૂપિયાની વ્યવસ્થા કરી છે અને આરોપીએ બાકીની રકમ વિશે પૂછપરછ કરી અને તે સમયે ફરિયાદીએ તેમને જણાવ્યું કે જે વ્યક્તિ તેમની સાથે

આવ્યા હતા તેઓ તેમને બાકીની રકમ આપશે. આરોપીએ ત્યારબાદ તેમને બરોડા ખાતે તેમના નિવાસ્થાનનું સરનામું લખી લેવા કહ્યું કારણ કે તેમના પુત્રના લગ્ન થઈ રહ્યા હતા અને તેઓ બરોડા ખાતે હશે અને બાકીની રકમ બરોડા ખાતે ચૂકવવા કહ્યું. આરોપીએ ત્યારબાદ તેમને ફરિયાદી જ્યાં બેઠા હતા તેની નજીક આવેલા ટેબલનું ડ્રોઅર ખોલવા કહ્યું અને વિદેશ પ્રવાસ કરી રહ્યા હોવાથી તેમના પુત્ર માટે ભેટની પણ માંગણી કરી. ફરિયાદીએ તેમને જણાવ્યું કે તેઓ ભેટ લાવ્યા હતા અને બહાર ગયા અને પૂર્વ નિર્ધારિત સંકેત આપ્યો અને રેડ કરનાર પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા અને આરોપીને પકડ્યા. આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે વાતચીત દરમિયાન, આરોપીએ ફરિયાદીને કોર્ટમાંથી મનાઈ હુકમ લાવવા કહ્યું હતું અને ત્યારબાદ, તેઓ બિલમાંથી રકમની કપાત અંગે તેમના ઉપરી અધિકારીઓને સમજાવી શકતા હતા. ફરિયાદીએ ઉલટતપાસમાં એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે જ્યારે તેઓ આરોપીના ઘરે પહોંચ્યા ત્યારે દરવાજો ખુલ્લો હતો અને તેઓ ઘરની અંદર રહેલા લોકોની વાતચીત સાંભળી શકતા હતા. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ ૧૨.૩૦ સુધી ડ્રોઈંગ રૂમમાં બેઠા હતા અને તેઓ બહાર ગયા હતા અને તે સમયે લેખન કાર્ય ચાલી રહ્યું હતું અને ત્યારબાદ, તેમને લાગ્યું કે તેમની હાજરી જરૂરી નથી, તેથી તેઓ નીકળી ગયા. જીઈબી સામે તેમને અદાવત હોવાથી તેમણે જીઈબી સામે કેસ દાખલ કર્યો હતો. વધુમાં, જ્યાં સુધી આરોપીએ ચાર્જ

સંભાવ્યો ન હતો, ત્યાં સુધી તેમના બિલમાંથી કોઈ કપાત કરવામાં આવતી ન હતી અને તેમના બિલમાંથી કોઈ પુનઃપ્રાપ્તિ કરવામાં આવી રહી ન હતી.

૧૧.૧ આંક-૧૨ પર તપાસાયેલ ફરિયાદપક્ષના સાહેદ- ૨ સુરેશ દેવજીભાઈ ગોહિલ પંચ સાક્ષી છે જેમણે ૩૦.૦૧.૨૦૦૩ ના રોજ બનેલી પ્રક્રિયાનું વર્ણન કર્યું છે જ્યારે તેઓ અને અન્ય પંચ સાક્ષી - અશ્વિનભાઈ રાજગોર એસીબી પોલીસ સ્ટેશન ગયા હતા. તેમને બીજા દિવસે ૩૧.૦૧.૨૦૦૩ ના રોજ બોલાવવામાં આવ્યા હતા અને સાક્ષીએ બનેલી તમામ પ્રક્રિયાઓનું વર્ણન કર્યું છે. જ્યાં સુધી ટ્રેપનો સંબંધ છે, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ અને ફરિયાદી કારમાંથી નીચે ઉતર્યા અને આરોપીના ઘર તરફ ચાલીને ગયા અને ઘરનો દરવાજો ખુલ્લો હતો અને તેઓ કોઈ વાતચીત થતી સાંભળી શકતા હતા. તેઓ સવારે અંદાજે ૦૯.૪૦ વાગ્યે બહાર બેઠ્યા પર બેઠા અને ૦૯.૪૫ વાગ્યાની આસપાસ, ઘરની અંદરથી લોકો બહાર આવ્યા અને તેઓ અને ફરિયાદી ઘરની અંદર ગયા. ફરિયાદીએ દરવાજો ખોલ્યો અને પ્રવેશ કર્યો અને આરોપી દ્વારા તેમનું સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. આરોપી રૂમની મધ્યમાં ઊભા હતા અને તેમની નજીક અન્ય ત્રણ વ્યક્તિઓ હતા. ફરિયાદીએ આરોપીને કહ્યું કે તેઓ ઉતાવળમાં છે અને અન્ય લોકો રૂમમાંથી બહાર નીકળી ગયા અને આરોપી ખુરશી પર બેઠા અને સાક્ષી દરવાજા પાસેના ખાટલા પર બેઠા. ફરિયાદી આરોપીની સામે ઊભા હતા અને

ફરિયાદીએ આરોપીને કહ્યું કે ૧,૦૦,૦૦૦/- રૂપિયા વિશે ચર્ચા મુજબ માત્ર ૨૦,૦૦૦/- રૂપિયાની વ્યવસ્થા થઈ છે જે સોમવારે મોકલવામાં આવશે પરંતુ આરોપીએ તેમને કહ્યું કે તેની કોઈ જરૂર નથી અને ઘરમાં કોઈ ન હોવાથી અને તેઓ બહાર જઈ રહ્યા હોવાથી, ૧૦ મી તારીખ પછી આવવા કહ્યું. ફરિયાદીએ ત્યારબાદ તેમને જણાવ્યું કે તેઓ ૨૦,૦૦૦/- રૂપિયા લાવ્યા છે અને તેમના જમણા હાથના ખિસ્સામાંથી કલંકિત ચલણી નોટો તેમના જમણા હાથથી લીધી અને આરોપીને આપી જેમણે તેને બંને હાથથી સ્વીકારી અને તેમના જમણા હાથથી ટેબલનું ડ્રોઅર ખોલ્યું અને તેને અંદર મૂક્યું. ફરિયાદીએ આરોપીને કહ્યું કે તેઓ ભેટ લાવ્યા છે અને બહાર ગયા અને તરત જ રેડ કરનાર પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા. પ્રક્રિયા દરમિયાન, આરોપીના બંને હાથની આંગળીઓ અને અંગૂઠા સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં ડૂબાડવામાં આવ્યા અને દ્રાવણ ગુલાબી રંગનું બન્યું. ટેબલના ડ્રોઅરમાંથી કલંકિત ચલણી નોટો મળી આવી હતી. આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેમણે વ્યક્તિગત રીતે ૨૦,૦૦૦/- રૂપિયાની ચલણી નોટો ગણી ન હતી અને આરોપીના વ્યક્તિગત કબજામાંથી કલંકિત ચલણી નોટો મળી આવી ન હતી. જ્યારે તેઓ આરોપીના ઘરે પહોંચ્યા ત્યારે દરવાજો ખુલ્લો હતો અને તેઓ અંદર થતી વાતચીત સાંભળી શકતા હતા પરંતુ ટ્રેપના સમયે પણ આરોપીના પુત્રના લગ્ન થવાના છે તે તેઓ જાણતા ન હતા. ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ

ફરિયાદીને આરોપી સાથે બિલ વિશે ચર્ચા કરવા કહ્યું હતું પરંતુ ફરિયાદીએ આરોપી સાથે બિલ અંગે કોઈ ચર્ચા કરી ન હતી. આરોપીએ પંચ સાક્ષીની ઓળખ વિશે પૂછપરછ કરી ન હતી અને ફરિયાદીને બરોડા ખાતેના તેમના ઘરનું સરનામું આપ્યું ન હતું. સાક્ષીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે આરોપીએ ફરિયાદીને કુટુંબમાં લગ્ન હોવાથી બરોડા ખાતે પૈસા આપવા કહ્યું ન હતું અને આરોપીને ટેબલનું ડ્રોઅર ખોલવા અને ડ્રોઅરમાં પૈસા મૂકવા કહ્યું ન હતું. વધુમાં, સાક્ષીએ ઇનકાર કર્યો છે કે આરોપીએ ફરિયાદી વિદેશ જઈ રહ્યા હોવાથી તેમના પુત્ર માટે ભેટની માંગણી કરી હતી અને ફરિયાદીએ એવું કહ્યું ન હતું કે તેઓ ભેટ લાવ્યા છે અને બહાર ગયા હતા. પંચ સાક્ષીએ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે આરોપીએ તેમની હાજરીમાં ફરિયાદી પાસે કોઈ રકમની માંગણી કરી ન હતી.

૧૧.૨ આંક-૨૦ પર તપાસાયેલ ફરિયાદપક્ષના સાહેદ- ૩ ડૉ. મંજુલાબેન સુબ્રમણ્યમ સક્ષમ સત્તાધિકારી છે જેમણે પ્રોસિક્યુશન માટે મંજૂરી આપી છે જે આંક-૨૧ પર રજૂ કરવામાં આવી છે. ઉલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ કહી શકતા નથી કે પ્રોસિક્યુશન માટે મંજૂરીના હુકમ માટે કયા દસ્તાવેજો મોકલવામાં આવ્યા હતા અને ફરિયાદી જીઈબીના કોન્ટ્રાક્ટર હોઈ શકે છે પરંતુ તેઓ ચોક્કસપણે તે કહી શક્યા નહીં. મંજૂરી આપતા પહેલા તેમણે તપાસ કરી ન હતી કે ફરિયાદીની જીઈબી પાસેથી

કોઈ રકમ બાકી હતી કે નહીં અને દસ્તાવેજો સાથે મંજૂરીના હુકમનો ડ્રાફ્ટ મોકલવામાં આવ્યો હતો. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે પંચ સાક્ષીની હાજરીમાં આરોપી દ્વારા કોઈ રકમ માંગવામાં આવી હોવાનો કોઈ પુરાવો નહોતો.

૧૧.૩ આંક-૩૩ પર તપાસાયેલ ફરિયાદપક્ષના સાહેદ- ૪ - કિશોરકુમાર બંસીલાલ શાહ આંક-૩૪ પર રજૂ કરાયેલા પંચનામાના પંચ સાક્ષી છે જેના દ્વારા આરોપીનું ઘર શોધવામાં આવ્યું હતું અને સાક્ષીએ પ્રોસિક્યુશનના કેસને સંપૂર્ણ ટેકો આપ્યો છે. ઉલટતપાસમાં, સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે જ્યારે તેઓ આરોપીના ઘરે ગયા ત્યારે તેઓ હાજર ન હતા અને પંચનામાના લેખન દરમિયાન, તેમને કે અન્ય પંચ સાક્ષી જીવરાજભાઈ દુદાભાઈ વણકરે ક્યારેય કંઈ પૂછવામાં આવ્યું ન હતું. પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું અને તેમને તેમની સહી કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું અને તેમણે તેના પર પોતાની સહી કરી હતી.

૧૧.૪ આંક-૪૦ પર તપાસાયેલ ફરિયાદપક્ષના સાહેદ- ૫ ખુશીરામ દોલતરામ ચંદનાની દહોડ ખાતે પ્રોજેક્ટ એડમિનિસ્ટ્રેટર તરીકે કામ કરતા હતા અને તેમણે જણાવ્યું કે તેઓ ઓગસ્ટ ૨૦૦૩ થી માર્ચ ૨૦૦૪ વચ્ચે જીઈબીમાં ડેપ્યુટેશન પર હતા. સાક્ષીએ આંક-૪૧ પર આરોપીનો સર્વિસ રેકૉર્ડ રજૂ કર્યો છે. ઉલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે એસીબીએ મંજૂરીનો ડ્રાફ્ટ

ઓર્ડર મોકલ્યો હતો. મંજૂરી માટેનો ડ્રાફ્ટ ઓર્ડર ચેરમેન ડૉ. મંજુલાબેન સુબ્રમણિયમ સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યો હતો અને ડ્રાફ્ટ મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેના પર સહી કરવામાં આવી હતી અને તેમની ઓફિસમાં પાછો મોકલવામાં આવ્યો હતો. આરોપીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉલટતપાસમાં, સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેમણે ડ્રાફ્ટમાં કોઈ ફેરફાર કર્યા નથી અને તેમની નોંધો હતી અને નોંધો અને તેમની સૂચનાઓ મુજબ, શ્રી ગોસ્વામી દ્વારા ડ્રાફ્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને ફાઇલમાં મૂકવામાં આવ્યો હતો. ડ્રાફ્ટ મોકલવામાં આવ્યો હતો અને તે મંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો અને કોઈ ફેરફાર ન હોવાથી, એક યોગ્ય નકલ લેવામાં આવી હતી.

૧૧.૫ આંક-૫૧ પર તપાસાયેલ ફરિયાદપક્ષના સાહેદ- ૬ દિલીપ કપિલરવ વૈષ્ણવ અમદાવાદ ખાતે એસીબી હેડ ઓફિસમાં ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે કામ કરતા હતા અને રેડ કરનાર પાર્ટીના સભ્ય હતા. સાક્ષીએ પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર એસ. વી. વ્યાસ દ્વારા ટ્રેપ સફળ થાય ત્યાં સુધી undertaken કરવામાં આવેલી સમગ્ર પ્રક્રિયાનું વર્ણન કર્યું છે.

૧૧.૬ આંક-૫૫ પર તપાસાયેલ ફરિયાદપક્ષના સાહેદ- ૭ અનિલસિંહ ઉદેસિંહ જાડેજા તપાસ અધિકારી છે જેમણે તપાસ દરમિયાન તેમના દ્વારા undertaken કરવામાં આવેલી સમગ્ર પ્રક્રિયાનું વર્ણન કર્યું છે.

ઉલટતપાસમાં, સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે રાજકોટથી તેમની સાથે આવેલા સ્ટાફના સભ્યોના નિવેદનો નોંધ્યા ન હતા અને તપાસ દરમિયાન, તે જણાઈ આવ્યું હતું કે વડોદરામાં દિલાવર સિંહ પાસેથી એક દુકાનના વેચાણ માટે આરોપી દ્વારા ૧,૨૭,૦૦૦/- રૂપિયાની રકમ પ્રાપ્ત થઈ હતી. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમના નિવેદનમાં, ફરિયાદીએ એવું જણાવ્યું ન હતું કે આરોપીએ પૂછપરછ કરી હતી અને પૂછ્યું હતું "પેલા પૈસાનું શું?" અને ફરિયાદીએ તેમને જણાવ્યું હતું કે તેમણે ૨૦,૦૦૦/- રૂપિયાની વ્યવસ્થા કરી છે. ફરિયાદીએ એ પણ જણાવ્યું ન હતું કે આરોપીએ તેમને જણાવ્યું હતું કે તેઓ વિદેશ પ્રવાસ કરી રહ્યા છે અને તેમના પુત્ર માટે ભેટની માંગણી કરી હતી. તેમણે તપાસ કરી ન હતી કે ફરિયાદીએ એસ.ટી.ડી. પીસીઓથી આરોપીને ફોન કર્યો હતો કે નહીં અને તપાસ દરમિયાન, મહેસાણાની સિવિલ કોર્ટમાં જીઈબી સામે દાખલ કરાયેલા દીવાની દાવાની અરજીની કોઈ નકલ રજૂ કરવામાં આવી ન હતી.

૧૨. રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાના સૂક્ષ્મ અને સ્વતંત્ર મૂલ્યાંકન પર, આ કોર્ટનું માનવું છે કે પ્રોસિક્યુશન આરોપોને ટકાવી રાખવા માટે જરૂરી સ્થાપક તથ્યો સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે. જો કે ફરિયાદીએ આક્ષેપ કર્યો હતો કે તેઓ જી.ઈ.બી. થર્મલ પાવર હાઉસને પાણી પૂરું પાડતા કોન્ટ્રાક્ટર હતા અને આરોપી, એલટીપીએસ, પાંધરો, કચ્છ જિલ્લા ખાતે ચીફ

એન્જિનિયર (ક્લાસ-૧) હોવાથી, તેમના બિલોમાંથી ૨૦% થી ૪૦% કાપી લેતા હતા, પરંતુ ફરિયાદીના કોન્ટ્રાક્ટ સંબંધ અથવા બિલોમાંથી આવી કોઈપણ કપાત સાબિત કરવા માટે કોઈ દસ્તાવેજ કે મૌખિક પુરાવો રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી. આમ આક્ષેપ એ એક ખાલી દાવો રહે છે, જે મજબૂત સામગ્રી દ્વારા સમર્થિત નથી. જ્યાં સુધી કથિત અગાઉની માંગણીનો સંબંધ છે, ફરિયાદી કથિત વ્યક્તિગત મુલાકાતો અથવા આરોપી સાથેની ટેલિફોનિક વાતચીતોની તારીખો અને વિગતો નિર્દિષ્ટ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે. પ્રોસિક્યુશને કથિત એસ.ટી.ડી. ટેલિફોન કૉલ તારીખ ૨૯.૦૧.૨૦૦૩ ને સમર્થન આપવા માટે કોઈ પુરાવો પણ રજૂ કર્યો નથી, છતાં ફરિયાદીએ દાવો કર્યો હતો કે તે દિવસે માંગણી પુનરાવર્તિત કરવામાં આવી હતી. નોંધપાત્ર રીતે, તપાસ અધિકારીએ સ્વીકાર્યું છે કે ઉપરોક્ત કથિત ટેલિફોન કૉલના સંબંધમાં કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી ન હતી. પુષ્ટિની ગેરહાજરીમાં, ગેરકાયદેસર સંતોષની અગાઉની માંગણી શંકાની તકોથી પરે સાબિત થતી નથી. સ્વીકૃતિ અંગે પણ, રેકૉર્ડ પરના પુરાવામાં ભૌતિક અને અસંગત વિરોધાભાસો છે. જ્યારે ફરિયાદીએ જણાવ્યું છે કે આરોપીએ ફક્ત તેમને ડ્રોઅરમાં કલંકિત રકમ મૂકવા કહ્યું હતું અને કોઈપણ હાથ ધોવાના પરીક્ષણ વિશે ચૂપ રહ્યા છે, ત્યારે પંચ સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે આરોપીએ કલંકિત ચલણી નોટો ધરાવતું પરબીડિયું બંને હાથથી સ્વીકાર્યું, ડ્રોઅર જાતે ખોલ્યું અને પરબીડિયાને

ડ્રોઅરમાં મૂક્યું અને બંને હાથનું સોડિયમ કાર્બોનેટ પરીક્ષણ હકારાત્મક પરિણામો આપ્યા. આ પરસ્પર વિનાશક સંસ્કરણો પ્રોસિક્યુશનના કેસના મૂળ પર પ્રહાર કરે છે અને કથિત સ્વીકૃતિને અત્યંત શંકાસ્પદ બનાવે છે. વધુમાં, પંચ સાક્ષીએ ટ્રેપના સમયે ગેરકાયદેસર સંતોષની કોઈપણ માંગણીનો સ્પષ્ટ ઇનકાર કર્યો છે. તેમણે આરોપીના પુત્ર માટે ભેટના સ્વરૂપમાં કોઈપણ માંગણી અંગે પ્રોસિક્યુશનની વાર્તાને પણ સંપૂર્ણપણે નકારી કાઢી છે, અને જણાવ્યું છે કે તેઓ પ્રસ્તાવિત લગ્ન વિશે પણ જાગૃત ન હતા. સ્વતંત્ર પુરાવાઓ દ્વારા સમર્થિત ન હોય તેવા ફરિયાદીના સંસ્કરણમાં આ ભૌતિક સુધારાઓ અને ઉમેરાઓ પ્રોસિક્યુશન કેસની વિશ્વસનીયતાને ગંભીરપણે નબળી પાડે છે. ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર એસ.વી. વ્યાસની બિન-તપાસ, જેમણે ફરિયાદ નોંધી હતી, ટ્રેપ ગોઠવી હતી અને તેના અંત સુધી હાજર રહ્યા હતા, તે એક સ્પષ્ટ ચૂક છે. પ્રોસિક્યુશન કેસની ઉત્પત્તિને ખુદી પાડવા માટે તેમની જુબાની નિર્ણાયક હતી અને કોઈપણ સ્પષ્ટતા વગર આવા મહત્વપૂર્ણ સાક્ષીની તપાસ કરવામાં નિષ્ફળતા, પ્રોસિક્યુશનને સુધારણાથી પરે વધુ નબળું પાડે છે. વધુમાં, મંજૂરી સંબંધિત પુરાવાઓ પણ વિશ્વાસ પ્રેરિત કરતા નથી. સાક્ષીઓની જુબાનીમાંથી બહાર આવ્યું છે કે મંજૂરીનો ડ્રાફ્ટ એસીબી દ્વારા મોકલવામાં આવ્યો હતો અને મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીમાં ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણીનો કોઈ ચોક્કસ પુરાવો

ન હતો અને તેથી, મંજૂરી મનની અરજીની ગેરહાજરીથી પીડાય છે. પ્રોસિક્યુશને કથિત દીવાની કાર્યવાહી અને ફરિયાદી દ્વારા ભરોસો મૂકવામાં આવેલા મનાઈ હુકમના કોઈપણ રેકૉર્ડને રજૂ કરવામાં પણ નિષ્ફળતા મેળવી છે, આમ ઉપલબ્ધ શ્રેષ્ઠ પુરાવા રોકી રાખ્યા છે. ઉપરોક્ત ખામીઓને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટ માને છે કે પ્રોસિક્યુશન વાજબી શંકાથી પરે ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણી અને સ્વીકૃતિના અનિવાર્ય ઘટકો સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયું છે. માંગણીના પુરાવાની ગેરહાજરીમાં જે પીસી એક્ટ હેઠળના ગુના માટે આવશ્યક શરત છે, પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળની વૈધાનિક ધારણા આકર્ષિત થતી નથી. તેથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અનુમાનો અને પુરાવાઓના અપૂર્ણ મૂલ્યાંકનના આધારે દોષિત ઠેરવવામાં ભૂલ કરી છે.

૧૩. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ વાતનું મૂલ્યાંકન કર્યું નથી કે, પીસી એક્ટ હેઠળ આરોપીનો અપરાધ સ્થાપિત કરવા માટે ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણી અને સ્વીકૃતિનો પુરાવો એ એક આવશ્યક શરત છે અને માંગણીના પુરાવાની ગેરહાજરીમાં આરોપીને દોષિત ઠેરવી શકાતો નથી અને જ્યાં સુધી માંગણીનો પુરાવો સ્પષ્ટ, મજબૂત અને વિશ્વસનીય ન હોય, ત્યાં સુધી કોઈ દોષિત ઠેરવવાનો હુકમ નોંધી શકાતો નથી. પ્રોસિક્યુશનનો પુરાવો ઘણી ખામીઓથી પીડાય છે અને ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, અગાઉની માંગણી અને

ટ્રેપના સમયે માંગણી વાજબી શંકાથી પરે સાબિત થતી નથી અને માંગણીના પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, આ કોર્ટનું માનવું છે કે પ્રોસિક્યુશન આરોપી સામેનો આરોપ ઘર સુધી લાવવામાં સક્ષમ રહ્યું નથી. પુરાવો વિરોધાભાસી છે અને ખાતરીપૂર્વકથી ઘણો દૂર છે અને આરોપીને દોષિત ઠેરવવાનું સમર્થન કરવા માટે કોઈ વિશ્વસનીય પુરાવો નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ગેરકાયદેસર સંતોષની માંગણીના પુરાવાની ગેરહાજરીમાં અને આરોપીએ ટેબલમાંથી મળી આવેલી ગેરકાયદેસર સંતોષની રકમની માંગણી કરી હતી અને સ્વીકારી હતી તે દર્શાવવા માટે પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, દોષિત ઠેરવવાનો હુકમ પસાર કર્યો છે, જે અયોગ્ય છે અને પીસી એક્ટની કલમ ૭, ૧૩(૧)(ડી) અને ૧૩(૨) હેઠળ આરોપીની દોષિતતા આહ્વાન કરી શકાતી ન હતી. પરિણામે, અપીલ સફળ થાય છે અને મંજૂર કરવામાં આવે છે.

૧૪. તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૦ ના રોજ કરછના ભુજ સ્થિત વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ (એસીબી) દ્વારા સ્પે. કેસ (એસીબી) નં. ૫૦/૨૦૦૩ માં પસાર કરવામાં આવેલ દોષિત ઠેરવવાનો વિવાદાસ્પદ ચુકાદો અને હુકમ આથી રદ્દ કરવામાં આવે છે અને બાજુ પર મૂકવામાં આવે છે અને આરોપીને તેમની સામેના તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ મુક્ત કરવામાં આવે છે.

૧૫. જામીન બોન્ડ રદ કરવામાં આવે છે. યોગ્ય ચકાસણી પછી આરોપીને દંડ પરત કરવામાં આવે. રેકૉર્ડ અને પ્રોસીડિંગ્સ, જો કોઈ હોય તો, સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને તાત્કાલિક પાછા મોકલવામાં આવે.

(એસ.વી. પિન્ટો, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*